

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

HİKMET KULECİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2018/5145
Karar Tarihi : 28/11/2018

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Recai AKYEL

Raportör : Özgür DUMAN
Başvurucu : Hikmet KULECİ
Vekili : Av. Ömer ÇELİKKESEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru otuz yılı aşan hizmet süresi için ödenen emekli ikramiyesinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/2/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu 30/8/1962 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde görev yapmaya başlamıştır. Emekli Sandığına tabi olarak çalışan başvurucu 30/8/1993 tarihinde emekliye ayrılmıştır. Başvurucuya bu tarihte 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 89. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan *"verilecek emekli ikramiyesinin hesabında 30 fiili hizmet yılından fazla süreler ... dikkate alınmaz"* hükmü uyarınca otuz yıl hizmet süresi üzerinden emekli ikramiyesi ödenmiştir.

10. Anayasa Mahkemesinin 7/1/2015 tarihli ve 29229 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 25/12/2014 tarihli ve E.2013/111, K.2014/195 sayılı kararıyla söz konusu hüküm iptal edilmiştir.

11. Başvurucu Anayasa Mahkemesinin iptal kararını gerekçe göstererek otuz yılı aşan hizmet süresi yönünden de emekli ikramiyesi ödenmesi için 17/2/2016 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumundan (SGK) talepte bulunmuştur. Başvurucunun bu talebine SGK tarafından bir cevap verilmemiştir.

12. Başvurucu bunun üzerine 27/4/2016 tarihinde SGK aleyhine Ankara 16. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Mahkeme 7/12/2016 tarihinde davanın kabulü ile dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun otuz yılın üzerindeki hizmeti için emekli ikramiyesi ödenmemesine ilişkin işlemin dayanağını oluşturan hükmün Anayasa Mahkemesince iptal edildiği vurgulanmıştır. Mahkemeye göre bu sebeple başvurucuya otuz yılın üzerindeki hizmetleri için de emekli ikramiyesi ödenmesi gerekir. Mahkeme aksine bir yorumun, Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen eşitlik ilkesinin, bu kez Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümez kuralı karşısında önceden emekli olanlar ile bu karardan sonra emekli olanlar arasında yeniden ihlal edilmesine yol açacağı ve bunun da sosyal güvenlik hakkına ve hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturacağını belirtmiştir. Mahkeme bu gerekçelerle otuz hizmet yılından fazla olan hizmet süresine ilişkin emekli ikramiyesinin hesaplanarak idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

13. Taraflar bu karara karşı istinaf yoluna başvurmuşlardır. SGK istinaf başvurusunda, Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürüyemeyeceğini belirtmiş, ayrıca otuz yıldan fazla olduğu iddia edilen hizmet süresinin 5434 sayılı Kanun'a tabi fiili hizmet süresi olup olmadığını araştırılmadığını ifade etmiştir. Başvurucu ise talep ettiği emekli ikramiyesinin başvuru tarihindeki güncel katsayılara göre ödenmesi gerektiğini veya emekli olduğu tarihteki katsayılar esas alındığı takdirde ise emeklilik tarihinden itibaren faiz işletilmesi gerektiğini öne sürmüştür.

14. 5434 sayılı Kanun'a 27/1/2017 tarihli ve 29961 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 18/1/2017 tarihli ve 6770 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen geçici 226. maddede, otuz yıldan fazla emekli ikramiyesine müstahak hizmet süreleri bulunmasına rağmen, otuz tam hizmet yılı üzerinden emekli ikramiyesi ödenenlere, otuz yılı aşan her tam hizmet yılı için de ikramiye ödemesinde bulunulacağı hüküm altına alınmıştır. Bu maddede ayrıca mahkemelerce bu istemle açılmış olan davalarda davanın konusuz kalması sebebiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verileceği, ilk derece mahkemelerince verilen kararlar hakkında kanun yollarına başvurulmayacağı ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan itiraz veya temyiz başvurularından vazgeçilmiş sayılacağı hükme bağlanmıştır.

15. İstinaf başvurusunu inceleyen Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. Dava Dairesi 23/11/2017 tarihinde davalı idare tarafından yapılan itiraz yönünden anılan kanun

değişikliğini gerekçe göstererek istinaf başvurusundan vazgeçilmesine, başvurusunun yaptığı itiraz yönünden ise istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Başvurucuya otuz yılın üzerindeki hizmet süreleri yönünden emekli olduğu tarihteki katsayılar esas alınarak hesaplanan 50 TL tutarındaki emekli ikramiyesi 6,55 TL yasal faizi ile birlikte SGK tarafından 2017 yılı Ağustos ayı içerisinde ödenmiştir.

16. Nihai karar başvuru vekiline 13/2/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 22/2/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

18. 5434 sayılı Kanun'un 89. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hizmet sürelerinin tamamı bu Kanun ve/veya 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 4 üncü maddesi kapsamında geçenlerden emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanan veyahut toptan ödeme yapılan asker ve sivil tüm iştirakçilere, her tam fiili hizmet yılı için aylık bağlamaya esas tutarın bir aylığı emekli ikramiyesi olarak verilir.

Birinci fıkra kapsamına girmemekle birlikte, bu Kanun ve/veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında hizmeti bulunanlardan mülga 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı bağlananlara ise; bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümlerine tabi olarak bu Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda geçen çalışmalarının, 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesinde belirtilen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermiş olması şartıyla emekli ikramiyesi ödenir.

İkinci fıkra uyarınca ödenecek emekli ikramiyesi, bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamına giren görevlerde geçen her tam fiili hizmet yılı ile sınırlı olarak bu görevlerden ayrıldıkları tarihteki emeklilik keseneğine esas aylık tutarı üzerinden ve aylığın başlangıç tarihindeki katsayılar dikkate alınarak ödenir. Mülga 2829 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi ile üçüncü fıkrasının son cümlesinin bu maddeye aykırı hükümleri uygulanmaz.

Yukarıdaki fıkralara göre verilecek emekli ikramiyesinin hesabında 30 fiili hizmet yılından fazla süreler ile mülga 2829 sayılı Kanunun 8 inci maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara ödenecek emeklilik ikramiyesinin hesabında bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümlerine tabi olarak bu Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda geçen ve 1475 sayılı Kanunun 14 üncü maddesine göre kıdem tazminatı ödenmesini gerektirmeyecek şekilde sona eren geçmiş hizmet süreleri ve her ne suretle olursa olsun evvelce iş sonu tazminatı veya bu mahiyette olmakla birlikte başka bir adla tazminat ödenen süreleri ile kıdem tazminatı ya da emekli ikramiyesi ödenmiş olan süreleri dikkate alınmaz. Ancak, mülga 2829 sayılı Kanun hükümleri uygulanmış olmakla birlikte, bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında hizmetleri arasında başka bir sigortalılık hali kapsamında çalışması bulunmayanların emekli ikramiyesine esas fiili hizmet sürelerinin hesabında, 1475 sayılı Kanunun 14 üncü maddesindeki şartlar aranmaz.

..."

19. Anayasa Mahkemesinin 25/12/2014 tarihli ve E.2013/111, K.2014/195 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin desteğine bağlı olan sosyal hakların en önemlisi sosyal güvenlik hakkıdır. Emekli ikramiyesi, emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı almaya hak kazanan kamu çalışanlarına çalışma hayatında istikrar ve devamlılığı sağlamak amacıyla ve sosyal devlet ilkesi gereğince yapılan bir ödemeye türü olup Anayasa'nın 60. maddesinde öngörülen sosyal güvenlik hakkının kapsamı içerisindedir. Kanun koyucunun, emekli ikramiyesinin miktarını ve ödeme koşullarını belirleme konusunda, anayasal ilkelere aykırı olmamak, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözetmek koşuluyla düzenleme yapma yetkisi bulunmaktadır. Ancak kanun koyucu, Anayasa'nın 60. maddesi uyarınca sosyal güvenliği sağlama görevini yerine getirirken, anılan yetkiye dayanarak emekli ikramiyesi ile ilgili keyfi ya da bu haktan yararlananlar arasında eşitsizliğe neden olacak düzenlemeler yapamaz.

İtiraz konusu ibare ile 5434 sayılı Kanun'un 89. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarına göre verilecek emekli ikramiyesinin hesaplanmasında 30 fiili hizmet yılından fazla sürelerin dikkate alınmayacağı öngörülmüştür. İtiraz konusu ibareye tabi olan iştirakçilerin hukuki durum ve statüleri aynıdır. Aralarındaki yegane fark 30 yıldan fazla çalışıp çalışmama bakımındandır. Durumlarındaki özdeşlik nedeniyle her iki grubun kanunun öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlanmaları gerekmektedir. Buna rağmen, 30 yıl ve daha az çalışanların emekli ikramiyesinin hesabında çalıştıkları süre kadar yararlanmalarına olanak tanıdığı hâlde 30 yıldan fazla çalışan iştirakçilerin belirtilen süreden fazla olan fiili hizmet süreleri için emekli ikramiyesinden yararlandırılmadığı, ikramiye hesabının 30 yıl ile sınırlandırıldığı görülmektedir. Oysa nitelikleri ve durumları özdeş olan iştirakçiler aynı konumdadırlar. Ancak itiraz konusu ibareyle, 30 yıl ve daha az çalışanlar ile fazla çalışanlar arasında anlaşılabilir, amaçla ilgili ya da makul, adil ve haklı bir nedene dayanmayan bir ayırım öngörülmüştür. Bu durum Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen kanun önünde eşitlik ilkesini ihlal etmektedir.

Öte yandan, emeklilik için gerekli yaş sınırı yükseltilmesi nedeniyle iştirakçiler emekli olabilmek için daha fazla çalışmak zorunda kalmaktadırlar. 30 yıldan fazla çalışmalarına rağmen bu süreler için emekli ikramiyesi ödenmemesi belirtilen iştirakçiler yönünden hak kaybına neden olmaktadır. Dolayısıyla iştirakçilerin çalıştığı hâlde bu sürelerle ilişkin emekli ikramiyesi ödenmemesi adalet ve hakkaniyete uygun olmadığından itiraz konusu ibare, sosyal güvenlik hakkına ve hukuk devleti ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu ibare Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

20. 5434 sayılı Kanun'a 6770 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen geçici 226. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce otuz yıldan fazla emekli ikramiyesine müstahak hizmet süreleri bulunmasına rağmen, otuz tam hizmet yılı üzerinden emekli ikramiyesi ödenenlere, otuz yılı aşan her tam hizmet yılı için 50 Türk lirasının altında olmamak üzere, görevlerinden ayrıldıkları tarihteki emekli keseneğine esas aylık unsurları üzerinden aylıklarının başlangıç tarihindeki katsayılar ve emekli ikramiyesi ödenmesine esas hükümler dikkate alınarak tahakkuk ettirilecek emekli ikramiyesinin, kendilerinin veya hak sahiplerinin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden bir yıl içerisinde başvuruda bulunmaları şartıyla, 7.500 Türk lirasına kadar olan kısmı başvuru tarihinden itibaren üç ay içerisinde, varsa kalan kısmı ise ilk ödeme tarihinden itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte takip eden yılın aynı ayı içerisinde ödenir. Bu maddenin yürürlüğe

girdiği tarihten önce başvuru yapıp dava açmamış olanların başvuruları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte yapılmış sayılır. Bu fıkra kapsamında ödenecek toplam ikramiye tutarı hiçbir şekilde 100 Türk lirasının altında olamaz.

Görülmekte olan davalarda ayrıca bir başvuru şartı aranmaksızın bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, dava öncesi yapılan idari başvuru tarihinden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte hesaplanacak tutar birinci fıkra hükümlerine göre ödenir. Mahkemelerce, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış davalarda davanın konusuz kalması sebebiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilir. Yargılama giderleri idare üzerinde bırakılır ve vekalet ücretinin dörtte birine hükmedilir. Ayrıca, ilk derece mahkemelerince verilen kararlar hakkında Sosyal Güvenlik Kurumunca kanun yollarına başvurulmaz ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan itiraz veya temyiz başvurularından vazgeçilmiş sayılır."

"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce otuz yıldan fazla emekli ikramiyesine müstahak hizmet süreleri bulunmasına rağmen, otuz tam hizmet yılı üzerinden emekli ikramiyesi ödenenlere, otuz yılı aşan her tam hizmet yılı için 50 Türk lirasının altında olmamak üzere, görevlerinden ayrıldıkları tarihteki emekli keseneğine esas aylık unsurları üzerinden aylıklarının başlangıç tarihindeki katsayılar ve emekli ikramiyesi ödenmesine esas hükümler dikkate alınarak tahakkuk ettirilecek emekli ikramiyesinin, kendilerinin veya hak sahiplerinin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden bir yıl içerisinde başvuruda bulunmaları şartıyla, 7.500 Türk lirasına kadar olan kısmı başvuru tarihinden itibaren üç ay içerisinde, varsa kalan kısmı ise ilk ödeme tarihinden itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte takip eden yılın aynı ayı içerisinde ödenir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce başvuru yapıp dava açmamış olanların başvuruları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte yapılmış sayılır. Bu fıkra kapsamında ödenecek toplam ikramiye tutarı hiçbir şekilde 100 Türk lirasının altında olamaz.

Görülmekte olan davalarda ayrıca bir başvuru şartı aranmaksızın bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, dava öncesi yapılan idari başvuru tarihinden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte hesaplanacak tutar birinci fıkra hükümlerine göre ödenir. Mahkemelerce, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış davalarda davanın konusuz kalması sebebiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilir. Yargılama giderleri idare üzerinde bırakılır ve vekalet ücretinin dörtte birine hükmedilir. Ayrıca, ilk derece mahkemelerince verilen kararlar hakkında Sosyal Güvenlik Kurumunca kanun yollarına başvurulmaz ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan itiraz veya temyiz başvurularından vazgeçilmiş sayılır."

B. Uluslararası Hukuk

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkılarının veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) hukuki kesinlik ilkesi gereği anayasa mahkemelerinin iptal kararlarının geriye dönük olarak haklar tesis etmeyebileceğini, ayrıca kararların veya yapılan kanuni düzenlemelerin geriye yürütülmemesi durumunun da ayrımcılık yasağının ihlali anlamına gelmeyeceğini kabul etmiştir (*H.R./Almanya* (k.k.), B. No: 17750/91, 30/6/1992; *J.R./Almanya* (k.k.), B. No: 22651/93, 18/10/1995; *Mika/Avusturya* (k.k.), B. No: 26560/95, 26/6/1996). AİHM, *Cassar/Malta* (B. No: 50570/13, 30/1/2018) kararında da kira kontrollerine ilişkin kanuni düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra uygulanmasını mülkiyet hakkı bağlamında ayrımcılık yasağı kapsamında inceleyerek, eski düzenlemelerin yerine yenilerinin kabul edildiği durumlarda hak ve menfaatlerin kabulü için belirli bir yürürlük tarihinin kabul edilmesinin devletlerin takdir yetkisinde olduğunu, bunun özellikle düzenlemelerden etkilenenlerin haklarını da koruduğu dikkate alındığında makul ve objektif bir gerekçe teşkil ettiğini belirtmiştir (*Cassar/Malta*, § 66).

23. AİHM'in *Eko-Elda Avee/Yunanistan* (B. No: 10162/02, 09/03/2006, §§ 23-31) kararında; haksız olarak tahsil edilen verginin beş yıl beş ay sonra faizsiz olarak iade edilmesi, belli bir meblağdan yararlanma hakkı uzun süre engellenen başvurunun mali durumunda önemli bir zarara yol açması nedeniyle ölçülü görülmemiş ve mülkiyet hakkının ihlaline karar verilmiştir.

24. *Sefine Baş/Türkiye* (B. No: 49548/99, 24/06/2008, §§ 58-64) kararında da tazminatın değer kaybına uğratarak ödendiğine ilişkin şikâyet incelenmiştir. Başvuruya konu olayda, idare mahkemesince başvurunun 15/9/2003 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere dul aylığına hak kazandığı kabul edilmiştir. AİHM öncelikle idare mahkemesinin kararının talep edilebilir bir *alacak* oluşturduğu ve bu nedenle başvurunun Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında mülkiyet oluşturan bir hakkının mevcut olduğunu belirtmiştir. AİHM ayrıca, Emekli Sandığına başvurduğu tarihten itibaren geçerli olacak şekilde geriye dönük olarak bu hakkın başvuruca tanındığını vurgulamıştır. Bununla birlikte AİHM, başvuruca salt bu hakkın tanınmış olmasının başvurunun mağdur sıfatını ortadan kaldırmadığını kabul etmiştir. AİHM'e göre mağdur sıfatının ortadan kalkması için ileri sürülen ihlalin hem zamanı hem de mağdurun bu hakkı kullanmadığı süre gözönüne alınarak telafi yoluna gidilmesi gerekmektedir. AİHM bu çerçevede başvurunun banka hesabına yatırılan paranın yargılamada geçen süre içinde uğradığı maddi kaybın sonuçlarını gidermeye yetmediğini belirtmiştir. AİHM, geçen sürenin yalnızca devlete yarar sağladığını ve ilgili dönemde Türkiye'de paranın hızla değer kaybettiğini gözönüne alarak başvurunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 28/11/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu otuz yılın üzerindeki hizmet süreleri yönünden emekli ikramiyesinin emekli olduğu tarihteki katsayılara göre ödendiğini belirterek bu suretle emekli ikramiyesi alacağına değer kaybettiğinden yakınmıştır. Başvurucuya göre bu ödeme ya başvuru tarihindeki katsayılara göre ya da emekli olduğu tarihten itibaren enflasyon farkı da ilave edilerek faiz işletilmek suretiyle giderilmelidir. Başvurucu Anayasa Mahkemesinin içtihadına da değinerek alacağına enflasyon karşısında değer kaybına uğratarak ödendiği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Bakanlık görüşünde, öncelikle başvurusunun mevcut bir mülkü veya meşru bir beklentisinin olmadığı ifade edilmiştir. Bakanlık ayrıca devlete ciddi bir ekonomik yük getirmesi muhtemel olan sorunun çözümünde, devletin ağır ekonomik külfet altına girmesini önleyecek şekilde ekonominin gerektirdiği kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında adil dengenin sağlanması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

B. Değerlendirme

28. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurusunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (*Hikmet Balabanoglu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

29. Başvuruya konu olayda uygulanacak ilkeler Anayasa Mahkemesinin *Ferda Yeşiltepe* ([GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017) kararı ile ortaya konulmuştur (*Ferda Yeşiltepe*, §§ 45-76).

30. Başvurusunun emekli ikramiyesi alacağıının mevcut olduğu kamu makamlarınca kabul edilmiş olup başvurusunun bu alacağıının Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkiyet hakkı kapsamında *mülk* teşkil ettiği kuşkusuzdur (*Ferda Yeşiltepe*, §§ 45-47). Başvurusunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen alacağıının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılarak ödenmesi şeklindeki müdahalenin *mülkiyetten barışçıl yararlanmaya* ilişkin birinci kural çerçevesinde incelenmesi gerekir (*Ferda Yeşiltepe*, §§ 48-51).

31. Başvurusunun temel şikâyeti, kendisine otuz yılın üzerindeki hizmet süreleri yönünden ödenen emekli ikramiyesi alacağıının enflasyon karşısında değer kaybına uğratıldığına yöneliktir.

32. Anayasa Mahkemesi; kanun koyucunun bir hak olarak öngördüğü veya kamu borcu hâline gelmiş ödemelerin geç yapılması nedeniyle mağdur olduğu iddiasıyla yapılan başvurularda, alacakta veya hakka konu bedelde meydana gelen değer aşımalarının başvuru üzerinde orantısız bir yük oluşturması hâlinde mülkiyet hakkının ihlaline karar vermiştir (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013; *Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş.*, B. No: 2013/28, 25/2/2015; *Ferda Yeşiltepe*, §§ 63-76). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, mahkemelerce hükmedilen alacak veya tazminatların enflasyon karşısında aşırı ölçüde değer kaybettiği başvurularda ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (*Abdulhalim Bozboğa*, B. No: 2013/6880, 23/3/2016, §§ 48-66; *ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti.* [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017, §§ 69-82).

33. Anayasa Mahkemesi somut olaya benzer nitelikteki başvurularda öncelikle başvurusunun mülkiyet hakkına konu alacağına hak kazandığı tarihi tespit etmektedir. Ardından alacağın makul bir süre içinde ödenip ödenmediği, makul olmayan bir gecikme sonrası ödendiği takdirde ise hak kazanıldığı tarihten alacağın ödendiği tarihe kadar olan dönem yönünden Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) enflasyona ilişkin verilerine göre değer kaybına uğratılıp uğratılmadığı belirlenmektedir (*Ferda Yeşiltepe*, §§ 63-76; *Abdulhalim Bozboğa*, §§ 48-66; *ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti.*, §§ 69-82).

34. Buna göre öncelikle başvuru konusundaki şikâyetin emekli ikramiyesi hakkındaki emekli ikramiyesi alacağına hak kazandığı tarihin tespit edilmesi gerekmektedir.

35. Somut olayda başvurucuya emekli olduğu 30/8/1993 tarihinde yürürlükte olan 5434 sayılı Kanun'un 89. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan ve emekli ikramiyesinin hesabında otuz yılı aşan sürelerin dikkate alınmayacağını belirten hüküm uyarınca otuz yıl hizmet süresi üzerinden emekli ikramiyesi ödenmiştir. Ancak bu hüküm Anayasa Mahkemesinin 7/1/2015 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 25/12/2014 tarihli kararıyla iptal edilmiştir.

36. Başvurucu otuz yılın üzerindeki hizmet süresi yönünden Anayasa Mahkemesinin iptal kararını gerekçe göstererek emekli ikramiyesi ödenmesi için idareye başvurarak iptal davası açmıştır. Ancak yargılama devam ederken 5434 sayılı Kanun'a 6770 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen geçici 226. madde ile konu hakkında yeni bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre daha önce emekli ikramiyesi ödenenlere otuz yılı aşan her tam hizmet yılı için 50 TL'nin altında olmamak üzere, emekli oldukları tarihteki katsayılar üzerinden ödeme yapılması öngörülmüştür. Bu kanuni düzenleme doğrultusunda 2017 yılı Ağustos ayında idare tarafından başvurucuya söz konusu emekli ikramiyesinin ödendiği anlaşılmaktadır.

37. Anayasa'nın 153. maddesinin ikinci fıkrası gereği, Anayasa Mahkemesince iptal edilen kanun hükmü, iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte Anayasa Mahkemesince daha ileri bir tarih belirlenmiş ise belirlenen tarihte yürürlükten kalkar. Aynı maddenin dördüncü fıkrası gereği ise Anayasa Mahkemesi iptal kararları geriye yürümez. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesince iptal edilen bir kanun hükmü, iptal kararının yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürürlükten kalkacak ve iptal kararları geriye yürümeceği için de bu kanun hükmüne göre tesis edilmiş işlemler geçerliliklerini sürdürecektir.

38. Hukuk devletinin sağlamakla yükümlü olduğu hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de kanuni düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılan ve temel hak güvencelerinde korunan ortak değerdir. Kural olarak hukuk güvenliği kanunların ve buna bağlı düzenleyici işlemlerin geriye yürütülmemesini zorunlu kılar (AYM, E.2009/39, K.2011/68, 28/4/2011).

39. Anayasa'da, iptal kararları idari davalarda olduğu gibi düşünülmemiş ve iptal edilen kuralın baştan beri geçersiz duruma geldiği esasî benimsenmemiştir. Türk Anayasal sisteminde "*Devlete güven*" ilkesini sarsmamak ve devlet yaşamında bir karmaşaya neden olmamak için iptal kararlarının geriye yürümezliği kuralı kabul edilmiştir. Böylece hukuksal ve nesnel alanda etkilerini göstermiş, sonuçlarını doğurmuş bulunan durumların, iptal kararlarının yürürlüğe gireceği güne kadarki dönem için geçerli sayılması sağlanmıştır. Anayasa'nın bağlayıcılığı, Anayasa Mahkemesi kararlarına tüm devlet organlarının uyma zorunluluğu ve Anayasa'nın üstünlüğü ilkesi, Anayasa'ya aykırı bir kuralın aykırılığının saptanmasından sonra uygulanma alanı bulmasını kesinlikle önler. Anayasa Mahkemesi iptal kararlarının zaman içerisindeki etkisi böylece ortaya çıkmakta ve "*İptal kararları geriye yürümez*" kuralı belirtilen anlamda geçerli olmaktadır (AYM, E.1989/11, K.1989/48, 12/12/1989).

40. Buna göre somut olayda başvuruçuya otuz yılın üzerindeki hizmet süresi için emekli ikramiyesi ödenmemesinin gerekçesi olarak emekli olduğu tarih itibarıyla yürürlükte olan 5464 sayılı Kanun'un 89. maddesinde yer alan ve Anayasa Mahkemesince iptal edilen düzenleme gösterilmektedir. Ancak söz konusu hüküm iptal edilmiş olsa da iptal kararının ilgili Anayasa hükmü gereği geriye yürümeyeceği açıktır. Anayasa Mahkemesinin iptal kararı geriye yürümeyeceğinden bu alanda geriye dönük olarak bir düzenleme yapıp yapılmaması kanun koyucunun takdirinde olup hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin bir gereği olarak -böyle bir düzenleme yapılmadıkça- idarenin de geriye dönük olarak bir ödeme yapmaması tabiidir. Diğer bir deyişle Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürümemesi sebebiyle idare tarafından iptal kararına dayalı olarak geriye dönük herhangi bir ödeme yapılmaması mülkiyet hakkının ihlaline yol açmaz (bkz. § 22).

41. Ancak yargı makamlarınca geriye dönük olarak böyle bir alacağın varlığını tespit edilerek ödenmesine karar verilmesi durumunda söz konusu alacağın yargı kararında belirtilen hak kazanma tarihine göre makul bir süre içinde değer kaybına uğratılmadan ödenmesi gerekir. Nitekim başvuruçunun dayandığı *Ferda Yeşiltepe* kararında somut olaydan farklı olarak böyle bir kanuni düzenleme yapılmamış, ancak derece mahkemelerince alacağına başvuruçunun emekli olduğu tarih itibarıyla hak kazanıldığı kabul edilerek sonuca varılmıştır. Anayasa Mahkemesi de emekli ikramiyesi alacağını geriye dönük olarak tespit eden nihai hâle gelmiş söz konusu yargı kararına dayalı olarak ödemenin değer kaybına uğratılıp uğratılmadığını belirlemiştir (*Ferda Yeşiltepe*, § 71; benzer yönde bkz. § 24).

42. Somut olay bakımından ise başvuru her ne kadar söz konusu alacağın ödenmesi istemiyle iptal davası açmış ve davanın kabulüne de karar verilmiş ise de bu karar taraflarca istinaf talebinde bulunulmakla nihai hâle gelmemiştir. Dolayısıyla başvuruçunun yararına geriye dönük bir hak kazanıldığını tespit eden nihai bir yargı kararı söz konusu değildir. Anayasa Mahkemesi iptal kararının geriye yürümeyeceği yönündeki kurala rağmen kanun koyucu daha önce emekli olanlar yönünden de otuz yılın üzerindeki süreler için emekli ikramiyesi ödenmesi yönünde bir düzenleme yapmış, bu düzenleme ise yayımlandığı 27/1/2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

43. Diğer bir deyişle Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının etkisi ve sonuçlarına ilişkin kurallar çerçevesinde geriye dönük olarak ödeme yapılmaması durumu söz konusu iken başvuruçunun ve aynı durumda olan emeklilerin yönünden kanunun yürürlük tarihi itibarıyla otuz yılın üzerindeki hizmet süreleri yönünden de emekli ikramiyesi ödenmesi öngörülmüştür. Bu kanuni düzenlemeye istinaden belirtilen şekilde ödeme yapılması ise ilgili Anayasa kuralı gözetildiğinde başvuruçunun geriye dönük olarak değil kanunun yürürlük tarihi itibarıyla bu ödemeye hak kazandığını göstermektedir. Dolayısıyla başvuruçunun söz konusu emekli ikramiyesi alacağına kanunun yürürlüğe girdiği 27/1/2017 tarihi itibarıyla hak kazandığı anlaşılmıştır.

44. Buna göre başvuruçuya 5434 sayılı Kanun'un geçici 226. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca dava öncesi yapılan idari başvuru tarihinden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte hesaplanan 50 TL tutarındaki alacağın ödendiği anlaşılmaktadır.

45. TÜİK verilerine göre emekli ikramiyesine hak kazanıldığı 2017 yılı Ocak ayındaki 50 TL'nin, ödemenin yapıldığı aynı yılın Ağustos ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybı giderilmiş karşılığı 51,75 TL'dir. Dolayısıyla bu verilere göre başvuruçunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 50 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek fark 1,75 TL'dir. Buna karşılık başvuruçunun alacağına dava öncesi başvuru

tarihinden itibaren yasal faiz işletilmesine karar verilmiş olup bu doğrultuda başvurucuya 6,55 TL tutarında faiz ödemesi yapıldığı görülmektedir. Buna göre başvurucunun alacağının ödenmesinde makul olmayan bir gecikme söz konusu olmadığı gibi bu alacağın, hak kazanıldığı tarihe göre yapılan değerlendirme sonucunda enflasyon karşısında bir değer kaybına uğratılmadan başvurucuya ödendiği anlaşılmaktadır.

46. Sonuç olarak başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağının hak kazanıldığı tarihe göre bir değer kaybına uğratılmadan ödendiği dikkate alındığında başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediğinden müdahalenin ölçülü olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Bu sebeple somut başvuruda mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı açıktır.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 28/11/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL